

Socialismul și clasa muncitoare

Ce e socialismul?

Socialismul e soluțiunea, singura științifică, singura conformă cu evoluția economică, a marelui probleme care domină pe toate celelalte și care se numește chestiunea socială, adică chestiunea sărăciei, chestiunea muncii exploatare.

Scopul sforțărilor unui partid socialist internațional e cunoscut: socialiștii susțin că exploatarea muncii, cu toate urmările ei de ordin politic, moral și intelectual, nu va dispărea de cât în ziua când mijloacele de muncă -- pământ, fabrici, mașini și în general tot ce servește la producție -- se vor preface din proprietate privată în proprietate obștească.

Chiar din această definițiune sumară muncitorii pot înțelege cât de mult îi privește socialismul. Chiar dacă nu sînt socialiști, ei nu pot sta nepăsători în fața unui partid care le spune: numai eu îți aduc leacul la relele de care suferi în societatea actuală. Așa că e de neapărată trebuință pentru un muncitor care se îngrijește de soarta sa și de a clasei sale să cunoască doctrina socialistă și metodele ei de luptă. Dar, cercetînd de aproape învățăturile noastre, oricare muncitor se va încredința repede că trebuie să devie socialist nu numai pentru că în această doctrină își găsește satisfacerea intereselor sale de clasă, dar și pentru că socialismul este ultimul cuvînt al adevăratei științe economice și că legea de neînlăturat a evoluției sociale, ea însăși, împinge omenirea spre faza proprietății socialiste.

Aici simt că mi s-ar putea face o obiecțiune pe care țin s-o previn. „Cum se face -- mi s-ar putea spune -- că socialismul, care e un adevăr științific și care pretinde că e ultimul cuvînt al economiei politice moderne, cum se face că socialismul își caută părtașii printre muncitori cari de obicei sînt mai puțin luminați decît clasele stăpînitoare. [...]

La aceste întâmpinări voi răspunde cu vorbele filozofului englez Hobbes: dacă în socoteala că două și cu două fac patru ar intra și un interes egoist, apoi jumătate din oameni ar susține că două și cu două fac cinci. Dar tocmai adevărurile zise sociale, fiind privitoare la așezămintele economice, politice și religioase, ating de aproape interesele fie ale inșilor, fie ale claselor.

Nu e de mirare, așadar, că savanții nu cunosc socialismul: interesele lor de clasă, obișnuințele, prejudecățile îi împing spre alte cercetări decît spre acele care privesc socialismul. [...] Așa se face că astăzi muncitori obscuri sînt campionii adevărului, căci tocmai interesele lor de clasă se confundă cu interesele științei sociale ea însăși. Și clasa muncitoare poate fi mîndră de rolul ei. Ea singură poate să se ridice hotărîtă în fața tuturor acestor diplomați îngîmfați și proști și să le spună: e ticăloasă știința voastră de clasă care își ascunde fața ca să nu vadă adevărurile triste ale vieții.

Pentru ce susțin socialiștii că numai în socializarea mijloacelor de muncă își poate găsi dezlegarea chestiunea socială? Dar mai întîi ce e *chestiunea socială*? Dacă cercetăm cu luare-aminte societatea în care trăim, ne vom izbi de un fapt care devine din ce în ce mai constant și mai general și care se repetă în toate ramurile producțiunii sociale. Voim să vorbim de contradicțiunea, de lupta necurmată ce există între cei doi factori principali ai oricărui progres economic: munca propriu-zisă, de o parte, și instrumentul muncii, de alta. Și prin „instrumentul muncii” trebuie să înțelegem tot (afară de munca lucrătorului), tot ce slujește la producțiune: mașini, unelte, pămînt, materii prime, mijloace de transport, într-un cuvînt tot ce se cheamă capital în jocul economic. Așadar, de o parte avem munca singură dezarmată, reprezentată prin clasa muncitoare, și de altă parte capitalul atotputernic, în stăpînirea clasei capitaliste.

Această stare de lucruri e caracteristică mai ales pentru societatea capitalistă modernă. Societatea primitivă comunistă nu cunoștea nici un antagonism între mijloacele de muncă și munca ea însăși, căci amîndouă erau în stăpînirea întregii societăți. Societatea antică și societatea feudală n-au cunoscut decît parțial acest antagonism. Ca fapt dominant el nu exista decît în agricultură, la care se reducea

mai toată viața economică a acestei epoci. Dar în meserii, în mica industrie de pe vremea aceea, vedem pretutindeni că munca și instrumentul muncii se confundă în aceeași persoană. Cizmarul, croitorul, tinichigiul și toți ceilalți meseriași erau în același timp lucrători și patroni și, în cele mai multe cazuri, nu exploatau decât munca lor proprie.

Acestei armonii de odinioară dintre muncă și mijloacele muncii, capitalismul i-a pus sau e pe cale de a-i pune capăt. Pentru ca această schimbare adâncă în raporturile economice ale oamenilor să se producă a trebuit aparițiunea mașinismului, marea dezvoltare a comerțului internațional și marele rol ce a început să-l joace creditul, adică banii.

Nu putem vorbi nici măcar în treacăt în acest articol de dezvoltarea istorică a acestor factori ai producției. Ne mulțumim numai să-i constatăm, rămânând să ne ocupăm de lămurirea lor altă dată. Ceea ce ne interesează mai cu deosebire sînt mai ales urmările lor. Ei bine, această despărțire a muncii de mijloacele de muncă, cui se datorește dacă nu mașinismului. Mașinile cu aburi sau cu electricitate au îngăduit industrializarea meseriilor, crearea marelui producător, a marelui atelier, a marelui uzine spre care acum se îndreaptă toată viața economică a țărilor. Cifrele ne dovedesc aceasta și mă voi servi de statistica noastră industrială. Astfel, din forța motrice de 60.744 cai vapori cît se întrebuințează în industria română mică și mare, 45.211 revin marelui industriei, reprezentată prin 625 de stabilimente. La noi, ca și în celelalte țări marea industrie acaparează din ce în ce mai mult producția industrială.

Și urmările? Sînt vădite. Împușinarea constantă și fatală a micilor producători neatîrnați, pe cari mașinismul, smulgîndu-le vechea uneltă și deposedîndu-i de proprietatea lor, îi aruncă în rîndurile salariaților.

Marele capital, bine înarmat cu mașini și alte avantagii pe cari și le poate procura, bate micul atelier, care dispare sau continuă a vegeta rușinat de propria sa slăbiciune. Numărul proprietarilor descrește și acela al salariaților, al deposedaților sporește, și cînd socialiștii spun că legea concentrării capitaliste

este negarea însăși a proprietății și distrugerea sentimentului de proprietar, nu susțin un paradox, ci un adevăr. De asemeni, cînd socialiștii pretind că însuși capitalismul pregătește masele pentru regimul socialist, distrugîndu-le prin concurența sa brutală noțiunea și sentimentul de proprietar, ei se găsesc tot în realitate.

Rolul capitalismului nu se oprește aci. El nu se mărginește să ia din mîinile vechiului producător neatîrnat instrumentul de muncă. Acesta ajunge în mîinile capitalistului un mijloc de exploatare și de opresiune. Vechea uneltă ascultătoare cu ajutorul căreia muncitorul supunea puterii sale creatoare materiile prime pe cari i le punea la îndemîină natura, transformată în mașina mare, ajunge astăzi dușmanul său. Mașina, înlocuind cu folos munca lucrătorului, îi scoboară salariul cînd îi îngăduie să lucreze și-l aruncă în stradă cînd o îmbunătățire face această mașină mai productivă. Așa au apărut armatele de rezervă ale muncii, adică miile de muncitori cari, rămași fără lucru, sînt reduși, spre cea mai mare rușine a societății noastre zisă civilizată, la cerșetorie, la dezonoare și la crimă.

Ne oprim aci ca să trecem la partea a doua a problemei.

Am văzut că chestiunea socială stă în despărțirea forțată și în antagonismul dintre muncă și mijloacele de muncă. Dar, reducînd problema la expresia ei cea mai realistă, am favorizat găsirea soluțiunii. Căci nu e oare vădit lucru că această soluțiune se găsește în restabilirea armoniei între cei doi factori ai producțiunii? Dar pentru aceasta să fie oare nevoie să ne întoarcem la vechile forme?

Mai înainte, muncitorii, văzînd tot răul pe care-l pricinuiau mașinile, le sfărîmau și împiedicau introducerea lor. Și cu toate astea ce puternic factor pentru bunastare materială au fost mașinile! La ce îmbelșugare necunoscută pînă atunci au dus ele productivitatea muncii omenești!

Întoarcerea la vechile forme, la viața mărginită a industriei domestice și la obiceiurile patriarhale din trecut, ar însemna negarea ori căruia progres științific și

tehnic, ar însemna distrugerea imenselor bogății acumulate prin sforțările milioaneilor și milioaneilor de proletari, într-un cuvânt ar fi negarea civilizațiunii însăși.

Aci intervine soluțiunea socialistă, proprietatea colectivă asupra mijloacelor de muncă. Așa va dispărea, pe de o parte, antagonismul dintre cei doi factori cari vor servi spre același scop și vor fi împăcați în persoana aceluiași producător -- societatea întreagă --, și, pe de altă parte, toate cuceririle tehnice vor fi nu numai păstrate, ci și îmbogățite.

Așa se va îndreptăți cugetarea adâncă a marelui socialist Saint-Simon: fericirea neamului omenesc nu e în trecut, ci în viitor.

Dr. C. Racovski

„România Muncitoare”

Din 13 martie 1905